



การนิเทศการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19
: กรณีศึกษา การใช้กระบวนการนิเทศแบบ SM³
Educational Supervision in the Situation of the COVID-19 Epidemic
: A Case Study on A Using SM³ supervisory process

สุทธิแดน พลวัตจิรวัฒน์¹

Sutidan Phonrawatjaradwat

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุราษฎร์ธานี

Suratthani Provincial Education Office

(Received 12/04/2021, Revised 30/04/2021, Accepted 6/05/2021)

บทคัดย่อ

การนิเทศการศึกษาแบบดั้งเดิมถูกเร่งให้มีการปฏิรูปโดยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้กระบวนการนิเทศการศึกษาที่ผสมผสานกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสานเกิดขึ้น กระบวนการนิเทศดังกล่าวมีชื่อว่า SM³ โดยที่ SM¹ คือการนิเทศผ่านสื่อสังคมออนไลน์ SM² คือการนิเทศแบบพบกลุ่ม และ SM³ คือการนิเทศโดยการเปิดบ้านนวัตกรรมซึ่งกิจกรรมการนิเทศถูกปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามมาตรการการผ่อนปรนจากภาครัฐ ผลการนิเทศการพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้จากการวิจัยในชั้นเรียนของครูประถมศึกษา ผู้รับการนิเทศได้รับการนิเทศผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และการนิเทศพบกลุ่ม ทำให้ครูมีแนวทางในการในการพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ ครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการใช้กระบวนการนิเทศการศึกษาดังกล่าวทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ และการเขียนรายงานการพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้วัตกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียนจำนวน 30 โรงเรียนผ่านการคัดเลือกผลงานด้านนวัตกรรมของโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

คำสำคัญ : การนิเทศการศึกษา, การพัฒนาครู, การวิจัยในชั้นเรียน

Abstract

Reformation of traditional education supervision was accelerated by the 2019 COVID-19 pandemic, prompting an educational supervision process which is the combination between participatory action research and blended learning concepts. The supervisory process is SM³, where SM¹ is social media supervision, SM² is supervision Meeting, and SM³ is supervisory by opening innovation houses. The supervision activities were adjusted according to the coronavirus outbreak situation following the measure from the government. Supervising

¹ ศึกษาพิเศษ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุราษฎร์ธานี, E-mail: Sutidan.ph@obec.moe.go.th



learning innovation, supervisors via social media, from classroom research of primary school teachers helps teachers to invent teaching innovation. Most teachers strongly believe that the educational supervision process initiates knowledge and understanding to develop learning innovation and to improve writing for an innovation development report. The supervision is strongly supported by that the innovations from 30 schools are qualified as the district quality schools project under the Office of the Basic Education Commission Ministry of Education.

Keywords : Supervision Process, Teacher Development, Classroom Action Research

1. บทนำ

ช่วงต้นปีพุทธศักราช 2563 สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั่วโลก ผลกระทบหนึ่งที่สำคัญคือเกิดการเร่งการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการเรียนการสอนในสถานการณ์เดิมในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรงของสถานการณ์โรคระบาดดังกล่าวทำให้ทุกหน่วยงานการศึกษาต้องปรับตัว โดยกระทรวงศึกษาธิการของประเทศไทย ได้ให้แนวทางการจัดการเรียนการสอนในช่วงการระบาดให้โรงเรียนได้ปฏิบัติ ตามบริบทของโรงเรียนเอง อาทิเช่น การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ (Onsite) การจัดการเรียนการสอนผ่านโทรทัศน์ (On-air) การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online) เป็นต้น

ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เกิดขึ้นทั่วโลก ระบบการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาเองก็เกิดผลกระทบหลายประการ เช่น นักเรียนไม่สามารถเข้าถึงการเชื่อมต่อแบบดิจิทัลเพื่อเรียนออนไลน์ได้ และรายได้ของทางบ้านของนักเรียนลดลง เป็นต้น (Mette, 2020) ซึ่งผลกระทบดังกล่าวทำให้นักการศึกษาต้องปรับตัว เปลี่ยนแปลง ตนเองอย่างฉับพลัน โดยกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 มีภารกิจหลักในการดำเนินการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้สามารถดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนไปได้ตามปกติ แม้จะอยู่ในสถานการณ์การแพร่ระบาดดังกล่าว ซึ่งกระบวนการทำงานของผู้นิเทศขณะนั้นเป็นศึกษานิเทศก์ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ต้องแปรเปลี่ยนไป

บทความนี้ ผู้เขียนจะกล่าวถึง กระบวนการนิเทศการศึกษาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติจริงในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่เป็นกรณีศึกษาการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้จากการวิจัยในชั้นเรียนของครูประถมศึกษาของโครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนคุณภาพตำบล โดยมีคำถามที่ว่า กระบวนการนิเทศเป็นอย่างไร มีผลการนิเทศอย่างไร

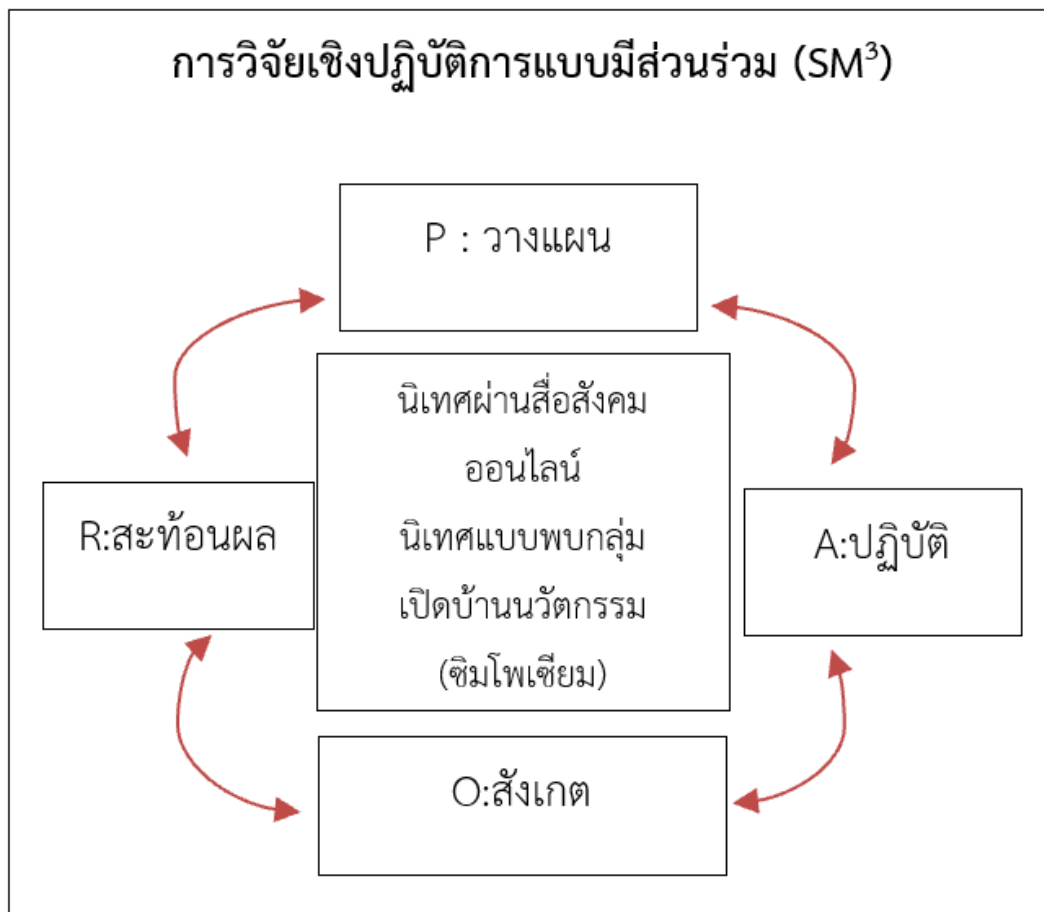
2. เนื้อหา

2.1 กระบวนการนิเทศการศึกษาเพื่อการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูประถมศึกษา

การดำเนินการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูประถมศึกษา โดยใช้แนวคิดของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาครูภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ร่วมกับคณะศึกษานิเทศก์และผู้อำนวยการสถานศึกษาจนได้กระบวนการนิเทศการศึกษา ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อศึกษาผลของการใช้กระบวนการนิเทศการศึกษาที่พัฒนาขึ้นในการพัฒนานวัตกรรมการจัด



การเรียนรู้ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของครูโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โดยสามารถสรุปขั้นตอนของการดำเนินการ ปรากฏตามรูปที่ 1



รูปที่ 1 กระบวนการนิเทศการศึกษาแบบ SM³



ตารางที่ 1 แสดงกระบวนการนิเทศการศึกษาแบบ SM³

ขั้นตอน	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	ผลผลิต
วางแผน (Plan)	ประชุมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาและส่งเสริม การศึกษาตามนโยบาย โรงเรียนคุณภาพประจำ ตำบล	ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนคุณภาพประจำ ตำบล 57 โรงเรียน	- นำเสนอผลการวิจัย ความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาครูด้าน การวิจัยเชิงปฏิบัติการ - ความเข้าใจใน การดำเนินงานในการสร้าง นวัตกรรม 1 โรงเรียน 1 นวัตกรรมการจัด การเรียนรู้
ปฏิบัติตามแผน (Act)	ประชุมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนานวัตกรรม การศึกษา (1 โรงเรียน 1 นวัตกรรม) ภายใต้ สถานการณ์โควิด-19	ครูโรงเรียนคุณภาพประจำ ตำบลจำนวน 57 คน	ความรู้ความเข้าใจร่วมกัน เกี่ยวกับการใช้ กระบวนการวิจัย เชิงปฏิบัติการใน การพัฒนานวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ภายใต้ สถานการณ์โควิด-19
สังเกตผล (Observe) Social Media Supervision Meeting	- การนิเทศติดตามแบบ พบกลุ่ม - การนิเทศและ ให้คำปรึกษาทางสื่อ สังคมออนไลน์ - การสัมภาษณ์เชิงลึก	- ครูโรงเรียนคุณภาพ ประจำตำบลจำนวน 57 คน - ครูโรงเรียนคุณภาพ จำนวน 8 คน และ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน จากอำเภอ ไชยา ท่าชนะ ศิริรัฐนิคม บ้านตาขุน พนม ท่าฉาง พุนพิน และวิภาวดี	- ความก้าวหน้าของ การดำเนินงานสร้างและ พัฒนานวัตกรรม จัดการเรียนรู้โรงเรียน คุณภาพประจำตำบล - ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้
สะท้อนผล (Reflect) : Symposium	ประชุมเชิงปฏิบัติการ นำเสนอการพัฒนา นวัตกรรมการศึกษา (1 โรงเรียน 1 นวัตกรรม) ภายใต้สถานการณ์โควิด- 19	- ครูโรงเรียนคุณภาพ ประจำตำบลจำนวน 171 คน - ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 57 คน	- ครูนำเสนอแลกเปลี่ยน เรียนรู้รูปแบบนวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ภายใต้ สถานการณ์โควิด- 19 - นวัตกรรมการจัด การเรียนรู้อย่างน้อย โรงเรียนละ 1 ชิ้นงาน

ที่มา : (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2, 2563)



กระบวนการนิเทศการศึกษาแบบ SM³ ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนการวางแผน (Plan) ประกอบไปด้วยกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาและส่งเสริมการศึกษาตามนโยบายโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ในขั้นตอนนี้มีความมุ่งหวังสร้างความเข้าใจเบื้องต้นให้กับผู้อำนวยการสถานศึกษา รวมถึงนำเสนอผลการสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ในวันที่ 23 มิถุนายน 2563 รวมทั้งเสริมความเข้าใจในการดำเนินงานในการสร้างและพัฒนานวัตกรรม 1 โรงเรียน 1 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ผู้อำนวยการสถานศึกษาร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาครูโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล

ขั้นการปฏิบัติตามแผน (Act) ประกอบไปด้วยการประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา (1 โรงเรียน 1 นวัตกรรม) ภายใต้สถานการณ์โควิด-19 ในขั้นตอนนี้ คณะผู้วิจัยให้โรงเรียนกำหนดผู้เข้ารับการอบรม โรงเรียนละ 1 คน รวมผู้เข้าอบรมทั้งสิ้น 57 คน จาก 57 โรงเรียน เพื่อเสริมสร้างความรู้เข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ภายใต้สถานการณ์โควิด-19 ในวันที่ 26 มิถุนายน 2563

ขั้นสังเกตผล (Observe) ในขั้นตอนนี้ เมื่อจบการประชุมเชิงปฏิบัติการในขั้นการปฏิบัติตามแผน (Act) แล้วนั้น คณะผู้วิจัยได้สร้างช่องทางการติดต่อสื่อสารเพื่อทำกรณีศึกษาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) และดำเนินการนิเทศติดตามแบบพบกลุ่ม (Supervision Meeting) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินการสร้างและพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้โรงเรียนคุณภาพประจำตำบล และดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกครูและผู้บริหารสถานศึกษาในประเด็นการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์โควิด-19 ในวันที่ 29, 30 และ 31 กรกฎาคม 2563

ขั้นตอนการสะท้อนผล (Reflect) ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการนิเทศการศึกษา ประกอบด้วยกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการเปิดบ้านนวัตกรรมการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล (Symposium) โดยกลุ่มเป้าหมายเป็นครูผู้พัฒนานวัตกรรมโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล จำนวน 57 คน และผู้เข้าร่วมการประชุมจำนวน 171 คน รวมทั้งสิ้น 228 คน โดยการจัดกิจกรรมดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนอผลงานการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ และรับการวิพากษ์จากผู้เชี่ยวชาญเพื่อสะท้อนความคิดเห็นในการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาในวันที่ 24 สิงหาคม 2563

2.2 ผลที่เกิดจากการนิเทศการศึกษา

กรณีศึกษาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)

ผลการนิเทศผ่านสื่อสังคมออนไลน์ พบการนิเทศทั้งหมด 50 ครั้ง โดยดำเนินการนิเทศตั้งแต่วันที่ 27 มิถุนายน 2563 – 27 กรกฎาคม 2563 โดยมีตัวอย่างภาพประกอบดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงประเด็นการนิเทศผ่านสื่อสังคมออนไลน์

ประเด็น	จำนวน (ครั้ง)
การกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย	6
การนิยามตัวแปรการวิจัย	7
การเขียนรายงานการวิจัย	14
การใช้สถิติทดสอบ	16
การสรุปตัวอย่างการวิจัย	7
รวม	50



จากตารางที่ 2 แสดงประเด็นการนิเทศผ่านสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า ประเด็นที่ให้คำปรึกษาครูมากที่สุด คือ การใช้สถิติทดสอบ จำนวน 16 คน รองลงมาคือ การเขียนรายงานการวิจัย จำนวน 14 ครั้ง และที่น้อยที่สุด คือ การกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย จำนวน 6 ครั้ง



ภาพที่ 2 แสดงการนิเทศผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)



ภาพที่ 3 แสดงการนิเทศผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)



ตารางที่ 3 ผลการนิเทศการวิจัยปฏิบัติการเพื่อสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ด้วยการนิเทศแบบพบกลุ่ม (Supervision Meeting)

ประเด็น	ผลการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)
การกำหนดประเด็นปัญหาในการสร้างนวัตกรรม	โรงเรียนทั้ง 57 โรงเรียนสามารถกำหนดประเด็นปัญหาในการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาได้โดยหัวข้อส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ กับปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน
กระบวนการสร้างและพัฒนานวัตกรรม	โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาและการวิจัยเชิงทดลอง ส่วนใหญ่เป็นงานที่มีขอบข่ายในชั้นเรียน
การตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรม (โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยประชุมกลุ่ม หรืออื่น ๆ)	การตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรมที่โรงเรียนสร้างขึ้น ส่วนใหญ่ นิยมตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และประเมินความเหมาะสมของนวัตกรรมเป็นส่วนมาก
ความเป็นไปได้ในการสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนรู้หรือการบริหารภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	นวัตกรรมที่โรงเรียนสร้างและพัฒนาขึ้นส่วนใหญ่ มีความสอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยมีการเว้นระยะห่างทางสังคม
ผลการทดลองใช้นวัตกรรม	การทดลองใช้นวัตกรรม มีทั้งทดลองใช้นวัตกรรมกลุ่มเล็ก และกลุ่มกลางรวมไปถึงกลุ่มทดลอง
จุดเด่นของนวัตกรรม	นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้และนวัตกรรมการบริหาร การศึกษาที่โรงเรียนพัฒนาขึ้นมีจุดเด่นหลายประการ ดังนี้ - ผนวกเทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของนวัตกรรม - มีการปรับเปลี่ยนการสอนจากกระบวนการกลุ่มเป็นการใช้ชุดการสอนหรือบทเรียนสำเร็จรูปแทน
จุดที่ควรพัฒนาและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา	การสุ่มตัวอย่าง และความเข้าใจระหว่างคำว่าประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง การหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย ยังมีบางประเด็นที่ยังต้องปรับปรุง เช่น การหาความตรงและความเที่ยงของแบบสอบ

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นของครูผู้เข้าร่วม หลังสิ้นสุดการนิเทศการศึกษา

หัวข้อ	ก่อน		หลัง		t
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนานวัตกรรม การจัดการเรียนรู้โรงเรียนคุณภาพประจำตำบล	2.46	0.68	4.07	0.73	21.28*
ความรู้ความเข้าใจในการเขียนรายงาน นวัตกรรมโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล	2.33	0.76	4.04	0.73	20.27*
ท่านได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ นวัตกรรมการจัดการศึกษา	2.44	0.69	4.13	0.74	20.54*
ความรู้ที่ได้รับจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	2.47	0.69	4.30	0.74	24.98*
รูปแบบการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้	2.42	0.69	4.04	0.73	20.57*
ระยะเวลาในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	2.38	0.71	4.09	0.71	21.71*
รวม	2.42	0.66	4.11	0.55	25.52*

df=171, * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05



จากตาราง ที่ 4 พบว่า ครูมีความคิดเห็นว่าคุณค่าที่ได้รับจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความเห็นเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ องค์ความรู้ด้านการจัดการศึกษา ระยะเวลาในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้โรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ความรู้ความเข้าใจในการเขียนรายงานโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล และรูปแบบการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ซึ่งในภาพรวม พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้เข้าร่วมมีค่าเฉลี่ยก่อนการพัฒนาเท่ากับ 2.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.66 หลังการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.55 แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ครูคิดว่าตนเองมีการพัฒนาความรู้ที่ได้รับจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความเห็นเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ องค์ความรู้ด้านการจัดการศึกษา ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้โรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ความรู้ความเข้าใจในการเขียนรายงานโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของคุณลักษณะงานวิจัยในชั้นเรียนจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ความถี่	ร้อยละ
ภาษาไทย	17	29.82
คณิตศาสตร์	6	10.52
วิทยาศาสตร์	3	5.26
ภาษาต่างประเทศ	6	10.52
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	5	8.77
การงานอาชีพ	2	3.50
สุขศึกษาและพลศึกษา	3	5.26
บูรณาการ	14	24.56
ศิลปะ	2	3.50

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีจำนวน เท่ากับ 17 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 29.82 รองลงมาได้แก่ บูรณาการ จำนวน 14 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 24.56 และที่น้อยสุด คือ กลุ่มสาระการงานอาชีพ จำนวน 2 เล่ม และกลุ่มสาระศิลปะ จำนวน 2 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 3.50

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของคุณลักษณะงานวิจัยจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย	ความถี่	ร้อยละ
การพัฒนาหลักสูตร	-	-
การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้	8	14.03
การพัฒนาแบบฝึก/สื่อ	40	70.17
การพัฒนากิจกรรม	3	5.26
การพัฒนารูปแบบ/กระบวนการ	6	10.52



จากตาราง ที่ 6 พบว่า คุณลักษณะงานวิจัยจำแนกตามวัตถุประสงค์การวิจัย การพัฒนาแบบฝึก/สื่อ มีจำนวนมากที่สุด เท่ากับ 40 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 70.17 รองลงมาได้แก่ การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 เล่ม และที่น้อยสุด คือ การพัฒนากิจกรรม จำนวน 3 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 5.26

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของคุณลักษณะงานวิจัยจำแนกตามความเหมาะสมของนวัตกรรมและ
ความมีประโยชน์ของนวัตกรรมในสถานการณ์โควิด-19

ประเด็น	ความถี่	ร้อยละ
ปฏิบัติตามการเว้นระยะห่างทางสังคม	57	100*
ปฏิบัติตามแนวปฏิบัติตามความปกติใหม่	57	100*
บูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสารในการจัดทำนวัตกรรม	11	19.29*

จากตารางที่ 7 พบว่า คุณลักษณะงานวิจัยจำแนกตามความเหมาะสมของนวัตกรรมและ
ความมีประโยชน์ของนวัตกรรมในสถานการณ์โควิด-19 ประเด็นการปฏิบัติตามการเว้นระยะห่างทางสังคม
และปฏิบัติตามแนวปฏิบัติตามความปกติใหม่ มีจำนวน 57 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนการบูรณาการ
เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดทำนวัตกรรม มีจำนวน 11 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 19.29

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของงานวิจัยของโรงเรียนที่ผ่านการคัดเลือก ผ่านการคัดเลือกผลงาน
ดำนนวัตกรรมของโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน (ระดับประเทศ)

จำนวนโรงเรียน	จำนวนโรงเรียน ที่ผ่านการคัดเลือก	ร้อยละ
57	30	52.63

จากตารางที่ 8 พบว่าโรงเรียนที่ผ่านการคัดเลือก ผ่านการคัดเลือกผลงานด้านนวัตกรรมของโครงการ
โรงเรียนคุณภาพประจำตำบลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ระดับประเทศ)
จำนวน 30 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 52.63

3. ส่วนสรุป

กระบวนการนิเทศการศึกษาแบบ SM³ ที่สร้างขึ้นโดยคณะศึกษานิเทศก์ นำแนวทางกระบวนการของวิจัยปฏิบัติการของ Kemmis, McTaggart, and Nixon (2014) และกิจกรรมต่าง ๆ มากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการ (Action Plan) โดยขั้นตอนแรก คือ การวางแผน (Plan) เป็นการนำเสนอความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ในวันที่ 23 มิถุนายน 2563 ใช้หลักการการมีส่วนร่วม (Participation) ในการรับรู้เข้าใจร่วมกัน ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อำนวยการสถานศึกษาทำให้เกิดการรับรู้และเข้าใจ และรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงาน

ขั้นการปฏิบัติการตามแผน (Act) ประกอบไปด้วยกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา (1 โรงเรียน 1 นวัตกรรม) ภายใต้สถานการณ์โควิด-19 ในขั้นตอนนี้ คณะผู้วิจัยให้โรงเรียนกำหนดผู้เข้ารับการอบรม โรงเรียนละ 1 คน รวมผู้เข้าอบรมทั้งสิ้น 57 คน จาก 57 โรงเรียน เพื่อเสริมสร้างความรู้เข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ภายใต้สถานการณ์โควิด-19 ในวันที่ 26 มิถุนายน 2563 สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธนี ยุธชัย และคณะ (2552) พบว่า ในกิจกรรมของรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ครูทาวิจัยในชั้นเรียนนั้น ประกอบด้วย กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญ ด้านการวิจัยในชั้นเรียน มาเป็นผู้บรรยายให้ความรู้ และฝึกปฏิบัติกับครู

ขั้นสังเกตผล (Observe) เมื่อจบกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการที่จัดประชุมในขั้นตอนการปฏิบัติตามแผน (Act) แล้วนั้น คณะผู้วิจัย ได้สร้างช่องทางการติดต่อสื่อสารเพื่อทำกรณีศึกษาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ผ่านแอปพลิเคชันไลน์ ซึ่งมีจำนวนการนิเทศให้คำปรึกษา ในประเด็นต่าง ๆ ทั้งหมด 50 ครั้ง พบว่า ประเด็นที่ครูเข้ารับคำปรึกษามากที่สุด คือ การใช้สถิติทดสอบ ซึ่งกรณีศึกษาทางไกลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ นั้นจะต้องประกอบไปด้วย ข้อสังเกต จุดเน้น คำสั่ง คำถาม (Augustsson & Jaldemark, 2014) ยิ่งไปกว่านั้นการที่ศึกษานิเทศก์ในฐานะผู้ให้คำปรึกษาและครูติดต่อสื่อสารกันทำให้เกิดพลังอำนาจในการขับเคลื่อน ดังนั้น ผู้ให้คำปรึกษาเอง ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองต่อผู้รับคำปรึกษา ในหลากหลายมิติ เช่น ให้ความรู้ด้านการเขียนรายงานทางวิทยาศาสตร์ (รายงานการวิจัย) เพื่อเป็นหนทางที่นำไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงปรารถนาทางวิชาการ (Anderson, Day, & McLaughlin, 2006)

กิจกรรมการนิเทศแบบพบกลุ่ม (Supervision by Meeting) ภาพความสำเร็จของการนิเทศแบบพบกลุ่ม คือ ครูที่เป็นตัวแทนจากทั้ง 57 โรงเรียน แยกเป็นแต่ละอำเภอทั้ง 8 อำเภอนั้น ได้นำเสนอโครงร่างการวิจัย และพัฒนานวัตกรรมของครูนั้น ครูทั้ง 57 โรงเรียน สามารถนำเสนองานเป็นรายบุคคลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เกี่ยวกับประเด็นที่จะต้องพัฒนาเพิ่มเติมการดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับที่ ไวลส์ และบอนโด (Wiles & Bondi, 2004) ที่กล่าวถึงหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่ว่า ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีขึ้นถ้ามีส่วนร่วม และได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันโดยอิสระ และผู้ใหญ่ชอบเรียนเป็นกลุ่มและเรียนรู้ด้วยการฝึกปฏิบัติควบคู่กับวิธีอื่น ๆ อีกทั้งการนิเทศแบบพบกลุ่มเองยังเปิดโอกาสให้ครูได้คิด ได้เลือก ได้พูดอย่างเสรี แล้วยังช่วยให้เข้าใจความคิดที่มีต่อตัวครูให้ครูได้ทราบเช่นกัน (A Freeing Effect) (วัชรรา เล่าเรียนดี, 2556)

ขั้นตอนการสะท้อนผล (Reflect) เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการที่สร้างขึ้น ประกอบด้วย กิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการเปิดบ้านนวัตกรรมโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล พบว่า ทุกโรงเรียนมีนวัตกรรม และรายงานวิจัยและพัฒนานวัตกรรม อย่างน้อย 1 เรื่อง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 100 การดำเนินการดังกล่าวของโรงเรียน สอดคล้องกับ R2R หรือ Research to Routine ที่วิจารณ์ พานิช (2551) ได้กล่าวไว้ถึงจุดมุ่งหมายของ R2R คือ เป็นการใช้องค์ความรู้และประสบการณ์จากหน้างาน ที่เป็นประจำธรรมดาทั่วไป ในการสร้างความรู้ การแสวงหาความรู้ ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ของผู้ปฏิบัติงานประจำในการแก้ไขปัญหา



และยกระดับการพัฒนางานที่รับผิดชอบดำเนินการอยู่ตามปกติ อีกทั้งยังสอดคล้องกับประทีป ทองด้วง และ จุติพร ขวามะลิ (2561) ได้ทำวิจัยเรื่องการจัดการความรู้ในการสร้างรูปแบบนิเทศการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ที่มีตัวแปรการใช้วิจัยเป็นฐาน ในการปฏิบัติงานทุกระดับ ซึ่งจากการขับเคลื่อนกระบวนการนิเทศ การศึกษาดังกล่าว ส่งผลให้โรงเรียนผ่านการคัดเลือกผลงานด้านนวัตกรรมของโครงการโรงเรียนคุณภาพ ประจำตำบลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ระดับประเทศ) จำนวน 30 โรงเรียน คิดเป็น ร้อยละ 52.63

กระบวนการนิเทศการศึกษาที่พัฒนาขึ้นหากพิจารณาอย่างถ่องแท้แล้ว เป็นการประยุกต์ใช้กระบวนการ ของวิจัยปฏิบัติการและการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blend Learning) ในการกำหนดขั้นตอนต่าง ๆ ของ การนิเทศ โดยประกอบไปด้วย SM¹ คือการนิเทศผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ที่คอยช่วยให้คำปรึกษาครูเกี่ยวกับการ พัฒนานวัตกรรมการศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้นิเทศเองสามารถติดต่อสื่อสาร ให้คำปรึกษาแก่ผู้รับการนิเทศ ได้ตลอดเวลา SM² คือการนิเทศแบบพบกลุ่ม ที่ปรับจากการนำคนมารวมกันจำนวนมาก เป็นคนกลุ่มเล็ก ตามมาตรการที่กรมควบคุมโรคกำหนดไว้ และ SM³ คือการนิเทศโดยการเปิดบ้านนวัตกรรม

บรรณานุกรม

- ประทีป ทองด้วง และจุติพร ขวามะลิ. (2562). การจัดการความรู้ในการสร้างรูปแบบนิเทศการศึกษาที่ เหมาะสมสำหรับสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. สุราษฎร์ธานี: สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2.
- พัชนี ยूरชัย และคณะ. (2552). การพัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของโรงเรียนภัทรดล อำเภอยะรัง จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 3(3), 129-142
- วัชรรา เล่าเรียนดี. (2556). ศาสตร์การนิเทศการสอน และการโค้ช การพัฒนาวิชาชีพ : **ทฤษฎีกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 12. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขต พระราชวังสนามจันทร์นครปฐม.
- วิจารณ์ พานิช. (2551). การจัดการความรู้จากงานประจำสู่งานวิจัย. **หมอนามัย**, 18(1), 25-28.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. (2563). การวิจัยเชิงผสมผสานเพื่อพัฒนา นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (SM³) และการประยุกต์ใช้ ทฤษฎีฐานราก (Grounded theory) ในการสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้โรงเรียน คุณภาพประจำตำบลภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. สุราษฎร์ธานี: สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2.
- Anderson, C., Day K., & McLaughlin, P. (2006). Mastering the dissertation: Lecturers' representations of the purposes and process of master's level dissertation supervision. **Studies in Higher Education**, 31(2), 149-168.



- Augustsson, G., & Jaldemark, J. (2014). Online supervision: A theory of supervisors' strategic communicative influence on student dissertations. **Higher Education**, 67(1), 19-33.
- Mette, I. (2020). Reflections on Supervision in the Time of COVID-19. **Journal of Educational Supervision**, 3(3). <https://doi.org/10.31045/jes.3.3.1>
- Kemmis, S., McTaggart, R. & Nixon, R. (2014). **The Action Research Planner: Doing Critical Participatory Action Research**. Singapore: Springer Singapore.
<https://doi.org/10.1007/978-981-4560-67-2>
- Wiles, J., & Bondi, J. (2004). **Supervision: A Guide to Practice**. (6th ed.) New Jersey: Pearson. Prentice-Hall.